

Ngwalak i bazlam nakə

Markus

a watsa aye

Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara ŋgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo məge məsler, a sla faya məge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsatay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad neŋgeye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre ŋgay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuße ndo a yam, ka gər i madzəhuße i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte ŋgay ka mayako mazləlmbada eye, mələtsew ŋgay abəra ma mədahanj.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14-9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem
10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1-15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahanj 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede ŋgay a mbəlom 16.9-

Yuhana madzəhuбе ndo a yam

Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28

¹ Labara ңgwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə derewel i Ezay ndo məde ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Nej Mbəlom, na sləriye naħa ndo məde ha ba-zlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduwej,

lambadumay tsəved hay fehe lele, tâ hədzak bay.*»

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuбе ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhubum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhubawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, petked ңgay maŋara eye ta məkwets i zləgweme ada a ғarawa bəzihud ңgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anaj labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekelenj eye ma deyewe耶e kame ga, neŋgeye na, gədaŋ eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ңgay, məpəlay ha ləber i tahərak ңgay bay tebiye. ⁸ Nej

---

* ^{1:3} Ezay 40.3.

na, na dzəhu⁶ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhu⁶yiye kurom ha ta Məsəfəre Tsədaŋja eye.»

Madzəhu⁶e i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13-4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhu⁶ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərbəlom a ta ka bo bəra ndzađədəča. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwad: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋgwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayanŋja Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro fad. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a daŋgay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A da ha Labara Ngwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwad: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədum ha mede kurom. Təmum Labara Ngwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədaw.»

¹⁶ Yesu a zəŋgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəŋgaliye me i dəlov niye aye na, a ŋgatay a

ndo məgəse kəlef hay solo. Niye hay na, Simon ta malamar ŋgay Anđere, faya ta kaliye gadanj tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumenj bəzay. Anəke faya ka həlumeye kəlef, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadanj tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekweŋ na, a ŋgatay a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A ŋgatatay na, nəteye mə kwalalanj i yam faya ta lambadiye gadanj tay hay. ²⁰ Kwayanŋa Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalanj i yam ta ndo i məsler ŋgay hay, tə pay bəzay a Yesu.

*Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay
hay wal wal*

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike ŋgay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Hərwi neŋgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ŋgay a tətikatay na, ta məzlač eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neŋgeye ŋgway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye nahə a gay i maduwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrra. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may

ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsəðaŋŋa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwaday: «Ndza díkdfik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayaŋŋa məsəfəre lele bay eye a ɓəl ha ndo niye ta gədaŋ tə mawude eye kələrra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daɓək daɓək, hərbənəbəkkə. Tə gwad̄ mə walaj tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlaɓ eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayaŋŋa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye abəra mə gay i maduwule me niye, ti ye a gay i Simonj ta Anjdare. Nəteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simonj mahəna eye mə gay, marabaraɓ a gay. Tsa na, tə gwaday a Yesu: «Mese i Simonj lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka təv ŋgay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, marabaraɓ a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³² Ta huwa ma dəba i pat mədəde na, ndo hay tə həlaw ndo i dəvats hay haladzay ta ndo neheyə fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka məged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴ Ndo neheyə dəvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərmak. Ane tuk na, Yesu a ŋgərəz fataya, a gwadatay: «Kâ tsikum me

bay.» Hərwi nəteye na, Yesu neñgeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərenj abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata duwule me. ³⁶ Simoñ ta siye i gawla ngay hay ta pədeke abəra ka məndzehəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwaday: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekeleñ. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərmak. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ŋgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dəwa ha bazlam i Mbəlom mə gay i maduwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

*Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye
Mata 8.1-14; Luka 5.12-16*

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naħa na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədənja.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwaday: «A sej na, təra tsədənja!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwuđ suwuđ lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwaday:

⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwaday: «Tsəne lele: Kâ tsik

wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədənja.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye na ha duh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya mabəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dəreŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa məŋgay, kwa məŋgay.

2

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Luka 5.17-26

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i məged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay faſtə zlay na ha ndo matəra eye madzawa eye ka sləlah. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta dənjar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta sləlah ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwaday a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanǵawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərmak. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i ńgay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə da məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte ńgweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadatay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwaday a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A sej na, sərum ha nej Wawa i Ndo na, gədanj ga andaya məpəsatay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwaday a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətagay.»

¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanja a lətse, a zla sləlah ńgay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mberzəzza eye tə ńgatay na, a gatay hərbaňəkka. Ta zambaday a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədanj i Mbəlom bəna, ka ńgatakway a wu andza nakay dada bay.»

*Yesu a zalay Levi
Mata 9.9-13; Luka 5.27-32*

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay

haladzay tə yawa na ha ka təv ŋgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzaŋgal ka təv i məsler ŋgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Neŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwaday: «Dara, pen bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərmak. Tə ŋgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadatay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka təv eye nəte ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadatay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwaday a gər tay nəteye ŋgalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay duh..»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na,

ta ge daliyam. Ada hérwi mey gawla yak hay tə ge daliyam bay na, kemey?»

19 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəteye na, ta giye daliyam bay, hérwi nəteye na, andza mə magurlom i məzle dahəlay. Ahəl nakə zal i dahəlay ka təv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i məzle dahəlay na, ta giye daliyam daw? Ahəl nakə zal i dahəlay andaya mba na, ta sliye faya məge daliyam bay. **20** Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gəsiye fataya abəra zal i dahəlay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

21 «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tə wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mətepe ka peteked guram eye bay. Hérwi tadə ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma əngərdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma ənguradiye. Peteked guram eye niye ma səkahiyə manğurede haladzay.

22 «Sa na, ndo ma mbədiye guzom lelem eye a gwezem i həzlay guram eye bay na, ka sərum ha təbədew. Hérwi ta mbədə a dəma na, guzom niye lelem eye kə kwasa na, həzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dərmak səktih ma mbədiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbədiye na, a gwezem i həzlay wedeye dərmak.»

*Mələvay gər a pat i mazəzukw bo na, Yesu
Mata 12.1-8; Luka 6.1-5*

23 Pat i mazəzukw bo na, Yesu ta gawla əngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tə ge a dəma na, wuye andaya tə zalay bəle. Gawla i Yesu hay tə həb wu niye, tə nda. **24** Farisa hay tə əngatatay na, tə gwaday a Yesu: «Zəba, gawla yak hay ta giye wu

nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

25 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədew?* May a wur faya ta ndo ŋgay hay. **26** Tsa na, a ye a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərmak, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dekdek bədaw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye.»

27 Yesu a gwadatay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada mā dzəna ndo zezeŋ bəna, Mbəlom a ge ndo zezeŋ hərwi məpay bəzay bay.»

28 A gwadatay: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

3

*Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo
Mata 12.9-14; Luka 6.6-11*

1 Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i maduwule me. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay ŋgay maməta eye. **2** Ndo mekelenj eye hay andaya mə gay i maduwule me niye dərmak. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ŋgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhələ faya bəra suwat. **3** Yesu a gwaday a ndo

---

* **2:25** Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

niye həlay ŋgay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheye ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ŋgwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukudu məgər ha mā mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Nduda ha həlay yak.» A nduda ha na, həlay ŋgay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i mađuwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutiye tsəved ka məkəde Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ŋgay hay ti yaw abəra mə gay i mađuwule me niye dərmak. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndoweye neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərmak. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ŋgatatay a ndo neheye haladzay ti ye naħa ka təv ŋgay aye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ləvum bo ta kwalalañ i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay tā dzəgəd ga ha bay.»

10 Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ŋgay hərwi matətele faya. **11** Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ŋgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

12 Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Neŋ way na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay

Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

13 Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ŋgay aye. Tə tsal a tsaholok. **14** Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada ma sləriye tay ha mata da ha labara i Mbəlom. **15** Ma vəlatay gədaŋ ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərmak.

16 Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, **17** Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, **18** ada Arjđere, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simon ndo məge vəram hərwi dala ŋgay, **19** ada Yudas Iskariyot ndo məge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

20 Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naħħa ka təv ŋgay haladzay aye na, ti ye naħħa ka təv ŋgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu

ta gawla ŋgay hay tə huta həlay i mənde daf kwa tsekwenj bay tebiye. ²¹ Ndo ŋgay hay tə tsəne andza niye na, ti ye mata gəsa ahaya Yesu. Hərwi tə gwad: «Neŋgeye na, andza gər mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ti yaw abəra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mə bo ŋgay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vəlay gədaŋ ka mahəhere fakalaw na, bəy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalistay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bəy i Fakalaw tə Fakalaw ta həhariye bo tay na, ma kəkay? ²⁴ Tadə gəma ka ŋəna, faya ta giye magazləga mə waləŋ tay na, gəma niye ma hutiye gədaŋ məndze huya daw?

²⁵ Tadə ndo hay mə gay tay faya ta giye magazləga mə waləŋ tay na, ndo neheye mə gay niye na, ta hutiye gədaŋ məndze huya daw? ²⁶ Ka dzalum na, bəy i Fakalaw ma həhariye bo ŋgay daw? Ka həhar bo ŋgay na, gədaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sərum təbədew ndo ma sliye faya məfələkwe a gay i ndo i gədaŋ məhəla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye məfələkwe na, ma lahiye mədzewe na təday. Kə dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahəla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sərum ha na, Mbəlom ma pəsatay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakə ta tsik lelebay ka Mbəlom aye na, Mbəlom ma pəsatay ha. ²⁹ Ane tuk na, anan̄ ndo kə tsalay ka gər a Məsəfəre Tsədaŋja eye na, dada ma hutiye məpəse me təbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hərwi tə gwadawa: «Neŋgeye na, gər mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwadafay a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwadafay: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwadafay: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anan. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

4

*Dzeke i ndo masləge
Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye mata da ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalanj i yam ada a ndza a dəma. Kwalalanj i yam niye na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata sləge.

⁴ A ye naha na, a dazlay a maslæge.* Ahəl nakəfaya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsaved. Diyenj hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekelenj eye a dəd ka sik i pəlad, təv nakə bətekeww andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekeww andaya ka sik i pəlad niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəd məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neŋged a dəd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro məkwa, mekelenj eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadatay: «Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neheye tə ndzawa ka təv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka təv i ndo niye hay haladzay aye, ka təv nakə nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say məgwede na, mey?»

---

* **4:4** Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəluv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

11 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə manjaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. **12** Andza niye nəteye na, “Ta zəbiye faya tə dəre tay ada ta ŋgateye bay. Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza məgwede mey na, ta səriye ha bay. Bəna ta ta maweye ka təv i Mbəlom ada Mbəlom ma ta pəsatay ha mezeleme tay.†”»

*Yesu a datay ha dzeke indo masləge
Mata 13.18-23; Luka 8.11-15*

13 Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say məgwede mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərumeye siye i dzeke mekelenj eye hay na, ma kəkay tuk? **14** A say məgwede na, anaj: Ndo masləge a sləga bazlam i Mbəlom. **15** Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheye tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye masləga eye ma nəteye.

16 «Siye hay ta ndzəkit bo sik i pəlađ nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayaŋja na, ta təma tə məŋgwese. **17** Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada mā pa zləlay a dərev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Ma dəba eye dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

---

† **4:12** Ezay 6.9-10.

18 «Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkit bo ta hulfe nakə a dəd a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, **19** ane tuk na, mədzal gər ka wu i məndzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelenj eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ŋgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmak kə wa hohway mə dərev tay bay.

20 «Ndo mekelenj eye hay ta ndzəkit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Neŋged, makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, neŋged sa na, wur eye kuro kuro məkwa ada siye temerre.»

*Dzeke i lalam
Luka 8.16-18*

21 Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadatay: «Ndo ma zlaweye lalam ŋgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i sləlah daw? Ma piye na duh na, ka wu məpe lalam bədfaw? **22** Ma piye na ka wu məpe lalam na, hərwi ada dəre mā zəba dzaydzay ada wu neheye dəre a ŋgatay bay aye na, mā zəba lele. Wu neheye manjaha eye ta ta zəbiye mə dzaydzay. **23** Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, mā tsəne lele!»

24 Yesu a gwadatay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkaheyə ha mətsəne, hərwi ada mā tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye. **25** Hərwi ndo nakə wu ŋgay andaya na, ta səkahay

ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ŋgay andaya bay aye na, kwa tsekweŋ eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Anaŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ŋgay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ŋgway a mətagay. Ta həvač na, a ndzahərawa ada ta həpat na, a pədékawa abəra ka məndzehəre, a lətsawa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nenjeye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ŋgay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ŋgay a ye mata dze na wu ŋgay niye hərwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i ɓəzaŋ

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndzəkitakway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dədakwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anaŋ Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, andza wur i ɓəzaŋ. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walaŋ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, nenjeye tsekweŋ. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədaŋ aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyen̄ hay ta ŋgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ŋgama.»

33 Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ŋgay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anan̄ eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. **34** Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ŋgay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawatay ha tebiye.

*Yesu a gay me a vavərav
Mata 8.23-27; Luka 8.22-25*

35 Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov nenjed.» **36** Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ŋgay hay tə zla na ta kwalalan̄ i yam nakə nengeye mə dəma aye. Siye i kwalalan̄ i yam mekeleñ eye hay andaya bəse ka təv ŋgay sa.

37 Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov nenjed aye na, vavərav bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo daŋgwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalan̄ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. **38** Yesu na, nengeye ŋgway duk ma dəba, mə hud i kwalalan̄ niye ada nengeye mandzahəre eye. Gər ŋgay mapa eye ka təv gər. Gawla ŋgay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzehəre tə gwaday: «Ndo matatike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədew?»

39 Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzehəre. A lətse, a ŋgərəz ka mətasl, a gay me ada a gwaday a dəlov niye: «Ndza dikkidik!» Kwayan̄ja mətasl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekweñ andaya sa bay.

40 Tsa na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ka dzədzarum kate na, hərwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bədaw?»

41 Kwayanja ta dzədzar haladzay, tə gwad a bo mə walaŋ tay: «Nakay i ŋgay ndo waray nakə a gay me a mətasl ta yam na, tə gəsay me aye?»

5

Yesu a mbəl ha gər mavuwe

Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

1 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a diye i dəlov niye. Təv eye niye ti ye a dəma aye na, dala i Geraseni hay. Tə ndisl a dəma na, tə mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam. **2** Yesu a mbəzlaw abəra mə kwalalaŋ i yam na, kwayanja ndo wuray a ndohwaw abəra mə walaŋ i tsəvay hay, hərwi mede ka təv i Yesu. Ndoweye niye na, məsəfəre lele bay eye mə bo.

3 A ndzawa na, mə walaŋ i tsəvay hay. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse ada mədzewe na bay. Kwa mədzewe tə tsalalaw bəbay na, ndəray a mba faya bay. **4** Habé tə dzawaway na sik tə səselek ada tə paway tsalalaw a həlay. Wu neheye tə dzawa ha aye na, a ŋgəzlah ndərtsətsətse. Ndəray kwa nəte a mba faya məgəse na bay. **5** Ta huwa, kwa ta həpat a həhalawa na, mə walaŋ i tsəvay hay ada mə mahəmba. A həhalawa na, tə mawude eye ada a tawa bo ŋgay tə kwar tsurad tsurad.

6 Gər mavuwe niye a ŋgatay naħa a Yesu dərenj na, a hway ka təv ŋgay. A hway naħa na, a dəkway gurmets a huvo. **7** Tsa na, a wuda ta gədaŋ, a gwad: «Nəkar Yesu Wawa i Mbəlom Fetek, ka wuda ka

nenj na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kâ genj wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mā həhar na dərenj abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, gər may ha nəmaâ ye a bo i madəras tadaheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fəlkwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

¹⁴ Ndo mətsəkure madəras neheye tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərenj ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ŋgay haladzay aye. Tə ŋgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada nenjeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ¹⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dəre tay aye na, nəteye

dərmak ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naħa, nəteye ta ŋgatay təbey aye. ¹⁷ Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalañ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ŋgay na, a gwaday a Yesu: «Amboh nā paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwaday: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ŋgwalak nakə Bəy Maduwenj a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduwenj a ge hərwi ŋgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayañ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahanj

*Ngwas wuray dəvats eye məve kuro gər eye sulo
Mata 9.18-26; Luka 8.40-56*

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə maw tə kwalalañ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neŋged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ŋgay. Ndo hay ti ye ka təv ŋgay na, neŋgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i mađuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naħa dərmak. A ŋgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwaday: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peñ faya həlay ada mā

---

* **5:20** Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ŋgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵ Ngwas wuray andaya dərmak. Ngwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə hud. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dəretsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ŋgay haladzay ka sidem ada kə gay ŋgama kwa tsekwenj bay. Duh dəvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ngwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaŋ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ŋgay, a gwad: «Na lamay a peteked ŋgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaŋ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayanŋa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaŋ. A sər ha mə bo ŋgay na, kə mbəl abəra ma dəvats ŋgay niye.

³⁰ Kwayanŋa Yesu a sər ha gədaŋ ki yaw abəra mə bo ŋgay. Tsa na, a mbəda me a diye i ndo neheye faya ta pay naħa bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ŋgay hay ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Ka gwadiye “Maa lemenj way” na, ka ŋgatay a ndo neheye haladzay faya ta ŋgədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dəre ka təv niye pərwasla hərwi ada mā ŋgatay a ndo nakə a lamay a peteked ŋgay aye. ³³ Ngwas niye a lamay a peteked

i Yesu aye na, a dzədzar slab slab, hərwi a sər ha wu nakə a ge bo tə neŋgeye. A ye a dəkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a day ha wu nakə dedek aye a Yesu. ³⁴ Yesu a gwaday: «Dem ga, mədzal gər yak kə mbəl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbəl abəra ma dəvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikeye a ŋgwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mə gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka təv i Dzayrus. Tə gwaday: «Dem yak kə mət, ka wurdeye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kə pa gər ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwaday a Dzayrus: «Kâ dzədzar bay, dzala ha ka neŋ tsa na, tsiy.»

³⁷ Tsa na, a lətse, a ye. Ahəl nakə faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tâ zəŋgal na bay. A vəlay tsəved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. ³⁸ Tə ndisl naha a gay i Dzayrus bəy i gay i maduwule me na, Yesu a zəba dəre na, ndo hay faya ta tuwiye taŋgof taŋgof, siye hay faya ta tuwiye tə mawude eye ndəŋndəŋ. ³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fələkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mə gay aye: «Mədzədəy ta mətuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kə mət bay, neŋgeye mandzahəra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tə ŋgwasa faya. Tsa na, a həharataya ahaya abəra. Maa ləkaw ka təv ŋgay mə gay na, bəba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nəteye, ti ye tə fələkwa a gay nakə wawa mahəna eye mə dəma aye. ⁴¹ Tə ndisl naha na, Yesu a gəs dem niye abəra mə həlay ada a gwaday: «*Talita kum!*» (Andza məgwedə: «Dem, faya na gwadakeye, lətse!»)

42 Tsa na, dem niye kwayanŋa hurum a lətse. A ye tə sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayan. **43** Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ dumay ha a ndəray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vəlumay wu mənday ada mâ nda.»

6

Yesu ka dala i Nazaret Mata 13.53-58; Luka 4.16-30

1 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. **2** Pat i mazəzukw bo na, a ye a gay i maduwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A datay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayan nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? **3** Nenjeye na, ndo matsətsede mayako bəda? Ada nenjeye na, wawa i Mari bəda? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simon bəda? Malamar ŋgay dem aye hay dərmak nəteye ka təv kway kanaŋ, nəkway dziye bədaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe mədzal gər ka Yesu.

4 Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə dəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə waləŋ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə dəslay ha gər bay.»

⁵ Härwi niye, Yesu kə sla məge masuwayan i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tâ mbəl abəra ma dəvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu härwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata datay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

*Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo
Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6*

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, kâ zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kâ zlum wu mənday bay. Kwa bəborø, kwa suloy kâ pum a gwezem bay. ⁹ Tahərak na, pum a sik, ane tuk na, kâ həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kâ yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye.

¹¹ Tadə ndo i gəma niye ka deyumeye a dəma, ta təma kurom bay ada agəna ta kərah məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma gəma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərumeye ha tsəved i gəma

niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me ŋgay niye a tsikatay aye na, tə həl bo ti ye. Tə ndisl a gəma niye hay na, ta dazlay a məde ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadatay a ndo i gəma niye hay: «Mbədum ha mede kurom» ¹³ ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheye dəvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dəvats niye. Ndo neheye tə mbəl tay ha aye na, nəteye haladzay.

*Herod ta Yuhana madzəhuбе ndo a yam
Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9*

¹⁴ Yesu a da a zləm haladzay a gəma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə tə zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərmak.

Ndo mekeleñ eye hay tə gwad ka Yesu: «Neŋgeye na, Yuhana madzəhuбе ndo a yam kə lətsew abəra ma mədahanj. Hərwi niye nakə a huta gədañ ka məge masuwayanj.»

¹⁵ Siye hay na, tə gwad: «Neŋgeye na, Eliya ndo məde ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Neŋgeye na, ndo i maslañ i Mbəlom nəte mə walañ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye.»

¹⁶ Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hərwi maa vəl tsəved'ka məgəse Yuhana na, bo ŋgay eye. Tə gəs na ada tə pa na a dəngay. Tə pay səselek a sik. Herod a ge andza niye na, hərwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay nakə tə

zalay Filip aye. ¹⁸ A gəs Yuhana a pa na a daŋgay na, hərwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe ŋgwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say habé məkəde Yuhana. Herodiyad a sla məkəde na Yuhana bay na, hərwi Herod. ²⁰ Hərwi mey na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, neŋgeye ndo lele eye, kə ge mənese bay. Herod a ge faya me hərwi ada tâ kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Habé duh a pawa zləm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəved'ka məkəde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe ŋgay. A zalatay a ndo ŋgay neheye bagwar eye ma məsler ka dala ŋgay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile məzele tay a da a zləm aye. Ti ye naħa tebiye a magurlom niye. ²² Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka təv i ndo neheye mahaya gər eye. A ye naħa na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vəlakeye.» ²³ A mbaday tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsətsah na, na vəlakeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abəra, na vəlakeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ŋgay. A gwaday a may ŋgay: «May ga, bəy a gweden! “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vəlakeye” na, na

tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsətsah na, mā dəsaka gər i Yuhana madzəhuбе ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bəy: «A sen na, vəlen gər i Yuhana madzəhuбе ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi 6a ka mbərəm məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ŋgay nəte, a gwaday: «Do bəse! Tâ dəsaw gər i Yuhana madzəhuбе ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i dəngay, a dəs gər i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vəlay a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vəlay a may ŋgay dərmak. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahanj i Yuhana abəra ma dəngay, tə pa na a bəd.

Tapa i dəfzləm tə kəlef sulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslanj ŋgay hay mata da ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nəteye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mənde wu mənday kwa tsekwenj bay tebiye. Yesu a zəba

faya andza niye na, a gwadatay a gawla ŋgay hay:
 «Takwa kway abəra kananj, takwa a təv nakə ndo
 hay andaya bay aye ta zəzukwakwa bo mə dəma.»
32 Tsa na, tə lətse, tə tsal a kwalalaŋ i yam, ti ye a
 təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye.

33 Ahəl nakə faya ta diye na, ndo hay haladzay
 ta ŋgatatatay faya ta diye. Tə sər ha faya ta diye wu
 tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abəra ma gəma hay wal
 wal ta hway tə sik, ka məndisle a təv nakə Yesu ta
 gawla ŋgay hay ta diye a dəma aye.

34 Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl naha na, Yesu a
 mbəzlaw abəra ma kwalalaŋ i yam. A zəba dəre na,
 ndo hay mbərzəzza mahaya gər eye. A zəba fataya
 na, tə gay mə bo haladzay. Hərwi ndo neheye ta
 ndzəkit bo na, andza təbaŋ neheye ndo mətsəkure
 tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mətsikatay
 labara hay wal wal haladzay.

35 Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a
 Yesu ta həndzəd ka təv i Yesu tə gwaday: «Anəke
 huwa kə ge ada təv nakay kəsaf na, kəkay? Ndo
 neheye tebiye ta ndeyeweye wu mənday na,
 məŋgay? **36** Ngama gwadatay tâ ye mata səkəmaw
 wu mənday ma wuzlahgəma ada mə gay i ndo
 neheye tə mbay naha a wuzlahgəma aye.»

37 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom
 eye vəlumatay wu mənday!»

Gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday:
 «Nəmaa hutaweye dala masəkəmaw wu mənday a
 ndo neheye da ta rahiye na, məŋgay?»

38 Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala nakə an-
 daya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zəbum

ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwaday a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kəlef sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadatay: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tâ ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kəlef niye sulo aye. Tsa na, a zəba dəre a mbəlom, a gay naha sisœ a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisœ a Mbəlom na, a ŋgəna ha makwala niye. A vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Vəlumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ŋgənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kəlef neheye sulo aye, a ŋgənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kəlef eye ka mərehe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kəlef eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwanj kuro gər eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanja na, Yesu a gwadatay a gawla hay ŋgay: «Tsalum a kwalalanj i yam, dum ka gər i dəlov nakay a diye nejged. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye

kurom naha a dəma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadatay: «Dum kurom a mətagay kurom hay tuk.»⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata duwule me.

⁴⁷ Həvað a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neŋgeye mahəŋgeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay. ⁴⁸ Gawla ŋgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədaŋ ta diye tay, a say məme ha kwalalanj i yam ta dəba. Yesu a ŋgatatay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neŋgeye a tsikatay naħa me, a gwadatay: «Tete kurom! Kâ dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalanj i yam. A tsal ka təv tay a kwalalanj i yam na, mətasl a ndza dedik. Tsa na, a gatay hərbəbəkka a gawla ŋgay hay. ⁵² A gatay hərbəbəkka na, hərwi ta sər ha gədaŋ i Yesu zuk bay. Kwa masuwayanj nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

*Yesu a mbəl tay ha ndo i dəvats hay ma Genesaret
Mata 14.34-36*

53 Ma dəba eye nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalaŋ i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. **54** Tə mbəzlaw abəra ma kwalalaŋ i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. **55** Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa məŋgay kwa məŋgay, ta həlatay ahaya ndo i dəvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naħa ndo i dəvats hay ta sləlah. **56** Kwa Yesu a ye na, a ŋgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dəvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mā vəlatay tsəved a ndo i dəvats hay tâ lamay na, a me i peteked ŋgay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

*Farisa hay tə kule tay
Mata 15.1-20*

1 Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Ze-rozelem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. **2** Tə ŋgatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza məgwede na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba təte tay hay a tsikatay aye bay.

3 Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəslaway ha gər a kule i bəba təte tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiyə daf bay. **4** Tadə ta maw mə luma na,

ta bariye həlay təday ada ta ndiye daf. Sa na, tə dəslaway ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekede gəse, gəzla ta səngəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla yak hay tə dəslay ha gər a kule i bəba təte kway təbey na, kemey? Tə nda daf ze məbere həlay andza i kule i bəba təte kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəkurom na, ndo i bəbərek hay andza nakə Ezay ndo maslaŋ i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembedən na, tə bazlam dəkdek
tsa,

dərev tay na, dərenj tə nej.

⁷ Nəteye faya ta zembedənjeYE kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikateye a ndo hay aye na,

bazlam mapala eye i ndo hay tsa.”^{*}”

⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ka gərum ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəslay ha gər a kule i ndo hay duh na, kəkay!» ⁹ A gwadətay sa: «Asah! Ka gərum ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dərenj tə nəkurom, hərwi məgəy gər a kule i bəba təte kurom hay lele duh! ¹⁰ Musa a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədəw![†]” A gwadətay sa: “Ndoweye kə tsaday a bəba əngay ta may əngay na, kutoŋ tâ kəd na bədəw![‡]” ¹¹ Nəkurom na, ka təmum bazlam nakay bay. Nəkurom faya

---

* ^{7:7} Ezay 29.13. † ^{7:10} Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16. ‡ ^{7:10} Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

ka tətikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tə məgwede a bəba kurom ta may kurom na: “Wu nakə na sliye faya məvəlaka habe hərwi madzəne kar aye na, *kurban*” (andza məgwede zlele nakə mavəla eye hərwi Mbəlom aye). ¹² Ma dəba eye na, a sakum ndo mā dzəna bəba ŋgay ta may ŋgay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbəlom tə kule nakə faya ka tətikumatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dəba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naħa ka təv ŋgay. Ti ye naħa na, a gwadatay: «Nəkurom tebiye pum zləm ada tsənum wu nakay. ¹⁵ Wu nakə ndo ma ndiye a huđ aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakə a yaw abəra mə dərev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakə zləm andaya faya na, mā tsəne!]»

¹⁷ Yesu a ndəv ha andza niye na, a ye ŋgway a gay. Gawla ŋgay hay ta zəŋgal na a gay. Ti ye naħa ta tsatsah tə gwaday: «Dzeke nakə meenej ka tsik aye na, mbədaw bo na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadatay: «Nəkurom dərmak na, ka sərum bədaw? Wu mənday nakə ndo ma ndiye a huđ eye na, ma nasiye ha dərev i ndo zezen bay. ¹⁹ Hərwi wu mənday nakə ndo zezen a nda aye na, a ye a dərev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abəra mə bo.»

Bazlam i Yesu nakay a da ha na, kwa wu mənday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadatay sa na: «Wu nakə ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom aye na, wu nakə a yaw abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzal gər lelebay

eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ŋgalak eye bay aye, məge məkal, məkədə gər i ndo, ²² məge madama, məwe bor ka wu i ndo, məge sewed, məvatay gər a ndo hay, məge zlərwek, məge sələk, mangəlay bəzay a ndo hay, mədəslay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezenj. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom.»

*Ngwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Mata 15.12-28*

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka təv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidonj. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say habe ndəray mā sər ha neŋgeye ka niye bay. Ane tuk na, neŋgeye na, a sla məŋgehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ngwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neŋgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neŋgeye ka dala i Siri. Ngwas eye niye na, dem ŋgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka təv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwaday: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwaday a ŋgas niye na, «Gər ga ha! Nen na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vəlateye wu mənday a wawa hay aye təday ada tâ rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

²⁸ Ngwas a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, bəy ga. Kwa nen Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye

faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

29 Yesu a tsəne andza niye na, a gwadəy a ŋgwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeňew faya ye na, lele. Do a mətagay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

30 Tsa na, ŋgwas niye a maw a mətagay na, dem ŋgay mahəna eye ka təv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəŋgəzlak eye

31 Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidon ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

32 A ndislew a dəma na, tə zlay naħa ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwadəy: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mā mbəl abəra ma dəvats ŋgay nakay tey.»

33 Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəŋgeye, ti ye dəreŋ abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naħa na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleb ka wur həlay a lamay ha a dərnəh i ndo niye. **34** Tsa na, a zəba dəre a mbəlom. A ma ha məsəfəre ŋgək a bəzihud. Tsa na, a gwadəy a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwədə: «Zləm yak mā həndək!» **35** Kwayanja zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a ħaray na dərnəh a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaŋanja lele tuk.

36 Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadatay: «Kâ ñum ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me məde ha na, nateye tə zaka ha məde ha wu i Yesu niye a giye duh.

37 Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayan a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Neñjeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka həndəkatay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadatay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

*Ndo hay gwezem fad Yesu a valatay wu mənday
Mata 15.32-39*

1 Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalatay a gawla ñgay hay, a gwadatay:

2 «Ndo neheye na, tə genj mə bo haladzay, hərwi anaŋ məhəne mahkar na, nateye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. **3** Na gwadatay: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətagay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nateye dəren.»

4 Gawla ñgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday da məvəlatay a ndo neheye na, məñgay?»

5 Yesu a tsətsah ka gawla ñgay hay, a gwadatay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəday faya, tə gwaday: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

6 Tsa na, Yesu a gwadatay a ndo niye hay tâ ndza ka dala. A ye, a hâlaw makwala neheye tapa tasâla aye. A gay naha sisœ a Mbâlom. A gay naha sisœ a Mbâlom na, a ïgâna ha daf niye, a vâlatay a gawla ïgay ada tâ vâlatay a ndo hay tebiye. Gawla ïgay hay tâ vâlatay makwala niye a ndo hay. **7** Kâlef andaya ka gawla ïgay hay tsakway sa. Yesu a hâl kâlef niye, a gay naha sisœ a Mbâlom. A vâlatay a gawla ïgay hay. A gwadatay: «Igânumatay a ndo hay dârmak.»

8 Makwala tâ kâlef niye na, kwa way a nda bâh bâh ka märehe. Gawla i Yesu hay tâ hayay gâr a bâmalâ nakâ a lâkaw aye na, kâtéh tasâla. **9** Ndo neheye tâ nda daf aye na, ta giye gwezem fad.

Ma dâba eye na, Yesu a gwadatay: «Dum kurom tuk!» **10** Tsa na, Yesu a tsal ïgway a kwalalañ i yam ta gawla ïgay hay. Ti ye a gâma wuray tâ zalay Dalâmanuta.

*Farisa hay ta tsâtsah masuwayan ka Yesu
Mata 16.1-12*

11 Tâ ndisl a Dalâmanuta na, Farisa hay ti ye naха ka tâv tay. Ti ye naха na, ta dazlay mâtiske me ta Yesu, hârwi a satay mâhâle faya abâra suwat. Ta tsâtsah ka Yesu, tâ gwaday: «Gamay masuwayan nakâ ma diye ha ka yaw abâra ka tâv i Mbâlom aye.»

12 Yesu a tsâne bazlam tay nakâ tâ tsik aye na, a ma ha mâtsefâre ïgâk a bâzihud, a gwadatay: «Nâkurom ndo neheye tâ dâre ka tsâtsahumeye masuwayan sa na, kemey? Ananâ na tsikakumeye ta dedek: Dada ndâray ma gakumeye masuwayan bay!»

13 Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ŋgway a kwalalanj i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye neŋged.

14 Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalanj i yam na, tapa nəte tsa. **15** Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay daf, a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gədə i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

16 Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaj tay. Tə gwad: «A tsikaway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

17 Tsa na, Yesu a səratay naħa ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaj tay aye. A gwadatay: «Ka ŋgurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədew? Mədzal gər kurom na, madərəzla eye kəla daw?»

18 «Dəre andaya fakuma ada kâ ŋgatumay a dəre bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada kâ tsənum bədaw?»

«Ada kə makumaw a gər təbədew? **19** Na ge tə makwala na, kəkay? Na ŋgəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bədaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

20 Yesu a gwadatay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ŋgənatay a ndo hay gwezem faſ aye na, nakə a ləkaw a rah na, kəteh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Kəteh tasəla.»

21 Yesu a gwadatay: «Aya! Ada ka sərum ha sa bədaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

22 Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betsayda. Mə dəma na, tə gəsay na ha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwaday: «Tətal ka ndo may anaŋ ada mā ŋgatay a dəre tey.»

23 Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye na ha na, Yesu a tuf slesleb ka dəre i guluf niye. A pa faya həlay, a tsatsah faya a gwaday: «Ka ŋgatay a wu daw?»

24 Guluf niye a zəba dəre na, a gwaday a Yesu: «Na ŋgatay a ndo hay. Na ŋgatatay na, andza gərdaf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

25 Tsa na, Yesu a pay həlay ka dəre sa. Dəre i guluf niye na, a mbəl lele. A ŋgatay a dəre kulir kulir tuk.

26 Yesu a gwaday: «Anəke na, do wu yak a mətagay tuk. Kâ ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu neŋgeye Kəriste

Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

27 Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə mbay na ha a gəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad fagaya neŋ na, way?»

28 Ta mbəday faya tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhuбе ndo a yam, ndo mekelenj eye hay tə gwad nəkar na, Eliya, siye hay tə gwad nəkar na, nəte mə waləŋ i ndo məde ha bazlam i Mbəlom hay.»

29 Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada nakurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar na, Kəriste.»

30 Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kâ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məməte ɳgay

Mata 16.21-28

31 Tsa na, Yesu a pa bo ka mətsikatay me a zləm. A gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tə valaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nəteye ta wudiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kədiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahanj.» **32** A datay ha parak parak lele ka həmbər mətsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kətsah mahəŋgeye, a gay me. **33** Yesu a mbəda me ka təv i gawla ɳgay siye hay. A zəba naħa fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abəra ka təv ga. Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezen.»

34 Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ɳgay hay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweye məpeŋ bəzay na, mā gər ha wu nakə a say a dərev ɳgay aye. Mā zla mayako mazləlmbada eye ada mā peŋ bəzay.* **35** Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ɳgay aye na, ma dziye ha

* **8:34** Məzle mayako mazləlmbada eye na, andza məgwede: Məndze maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ɳgay andza Yesu.

duh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ngwalak eye na, ma təmiye ha duh. ³⁶ Tadə ndoweye kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakə ndo zezen ma sliye faya məvəle hərwi mambəda ahaya məsəfəre ŋgay aye daw?

³⁸ «Nəkurom ndo neheye anəke aye, nəkurom na, mə walan i ndo neheye tə sər Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə datay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmak na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyewe ye ta məzlač i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadatay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walan kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dəre tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

² Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tə tsal a mahəmba zəbol eye. Ahəl nakə nəteye mə mahəmba niye mahəteye na, bo i Yesu a mbəda ka dəre tay.

³ Peteked ŋgay a mbəda herre kudékudek. Məsləde i peteked niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məsləde ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayanŋa gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatatay a Eliya ta Musa nəteye faya ta tsikiye me tə Yesu.

5 Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanaŋ. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nəte i yak, nəte i Musa ada nəte i Eliya.» **6** Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nətəye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

7 Pazlay a mbəzlaw mə mbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra mə gəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

8 Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dəre na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəŋgəye.

9 Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋatumay aye na, kâ təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahan aye təday.» **10** Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə waləŋ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahan na, andza məgwede mey?»

11 Tsa na, gawla ŋay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

12 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Andza niye, Eliya ma lahaweye madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa i Ndo dərmak. Tə watsa na, tə gwad: “Neŋgəye na, ma siye dəretsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay” bədaw? **13** Na tsikakumeye parakka: Eliya na, ɓa ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay

wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

*Yesu a mbəl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43*

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ŋgay hay na, tə ndzay naħa a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ŋgatay a Yesu faya ta diye naħa ka təv tay ta gawla ŋgay neheye mahkar aye na, a gatay hərbəbəkka. Tsa na, ta hway ka təv ŋgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadatay: «Ka kədsum wuway ta nətēye ka wuye Mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweye andaya mə walaŋ i ndo niye hay a mbədayaw faya, a gwaday: «Miter, neŋ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a baraway ka bazlam ŋgats. ¹⁸ Mahorvov a gəsawa na. A gəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala bəra bəra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpədawa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheye ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom neheye anəke ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgəy? Na zliye ŋgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgəy? Ahe! Zlumenj ahaya wawa eye kanaŋ.»

²⁰ Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ŋgatay a Yesu na, a bəl ha wawa niye ta gədanj. Wawa niye a

dəd. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

²¹ Yesu a gwaday a bəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

Bəba i wawa niye a mbədəy faya, a gwaday: «Wu nakay a dazlay na, neŋgeye wawa eye mba. ²² Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada mā mət. Tađə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

²³ Yesu a mbədəy faya, a gwaday: «Ka gwad na, “Tađə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka neŋ aye na, wuray andaya ma giye bo hərwi ŋgay bay na, andaya bay.»

²⁴ Tsa na, bəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad: «Na dzala ha! Səkehenj ha mədzele ka nəkar.»

²⁵ Ahəl nakə Yesu ta bəba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta diye naha na, a ŋgərəz ka fakalaw, a gwad: «Nəkar fakalaw nakay matəra ha ndo mandək eye ada mətsike me bay aye na, faya na gwadakeye dara abəra mə bo i wawa nakay. Kâ ma faya mede a bo i wawa nakay dada sa bay!»

²⁶ Fakalaw niye a wuda, a 6əl ha wawa niye ta gədaŋ. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zləva andza ma mətiye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad: «Wawa nakay na, kə mət.» ²⁷ Yesu a gəs na mə həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mətagay. Ahəl nakə nəteye mahəteye

mətagay na, ta tsətsah faya tə gwaday: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

29 Yesu a mbədatay faya: «Ka duwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a da ha məməte ta mələtsew ɳgay abəra ma tsəvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

30 Yesu ta gawla ɳgay hay tə lətse, ti ye abəra ma təv niye. Ti ye a təv mekeleŋ eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay tâ sər ha təv nakə neŋgeye mə dəma aye bay. **31** A say ndo hay tâ sər faya bay na, hərwi faya ma tətikateye a gawla ɳgay hay.

A tətikawatay a gawla ɳgay hay na, a gwadawatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vəlateye ga ha a həlay a ndo hay. Ta kədiye ga mədahanj eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahanj.»

32 Ane tuk na, gawla ɳgay hay ta tsəne me ɳgay niye a say məgwede mey na, ta tsəne bay. Ada ta dzədzar matsətsehe faya.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

33 Tsa na, tə ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ahəl nakə nəteye mə gay niye na, Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Meenəŋ faya ka deyekweye ka tsəved na, ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka wuye mey?»

34 Ta mbəday faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, ta tsətsah ka bo mə

walaŋ tay, tə gwad: «Ndo nakə neŋgeye bagwar eye a ze ndo mə waləŋ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ka təv ŋgay. A gwadatay: «Ndo nakə a say matəre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, mā həna ha gər duh. Sa na, mā təra ndo məgøy məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekwenj, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadatay: «Ndoweye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndoweye ka təma ga na, a təma neŋ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərmak.»

*Ndo nakə kə neŋ dəre bay aye na, ndo ga
Luka 9.49-50*

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwaday a Yesu: «Miter, nəmaa ŋgatay a ndoweye faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndo ta məzele yak. A samay həbe məgøy me hərwi neŋgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbədøy faya, a gwaday: «Kâ gumay me bay. Hərwi ndoweye kə ge masuwayaŋ tə məzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lelebay aye bay. ⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway dəre bay aye na, neŋgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye kə vəlakum yam məse hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ Kəriste aye na, sərum ha ta dedek, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

*Masəpete
Mata 18.6-9; Luka 17.1-2*

42 Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walanj i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama tâ faray madiz i kwar a day ada tâ kal ha a huđ i bəlay. **43** Tadə həlay yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama huta məsařare ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dada bay tə həlay yak sulo aye. [**44** Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dada ma mbatiye bay aye.] **45** Tadə sik yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ngama duh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [**46** Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dada ma mbatiye bay aye.] **47** Ada kə ge tadə dəre yak ma dədiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad̄ na. Ngama duh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə dəre yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dada ma mbatiye bay tə dəre yak sulo aye. **48** Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dada ma mbatiye bay aye.»

49 Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vədiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye dəretsətseh hərwi mede tay. Sluwal dərmak andza niye, ta giye ka ala na, ada mā vəd. **50** Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay ada mā tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərmak na, tərum andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walanj kurom na, ndzum barbarra.»

10

*Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas
Mata 19.1-12; Luka 16.18*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafernahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha ka təv ŋgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwaday: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋgwas ŋgay daw?»

³ Yesu a mbədatay faya na, tə matsətsehe dərmak. A gwadatay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

⁴ Tə gwaday: «Musa a gwad na, tadə ndoweye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, mâ watsay dərewel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manaq ka həhar na ŋgwas ŋgay na, ka dərewel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dərev kurom nakə makula eye tonjwa tonjwa.

⁶ Ahəl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i məge məndzibəra na: “Mbəlom a ge hasləka ada ŋgwas. ⁷ Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. ⁸ Ada nəteye ta təriye na, bo

nate.*” Andza niye, nateye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nate.»

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezenj mâ ñgëna ha wu nakë Mbëlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ñgay hay ti ye wu tay. Ahël nakë nateye më gay ta gawla ñgay hay aye na, gawla ñgay hay ta tsëtsah sa, të gwaday: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza mægwede mey?»

¹¹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Tadë ndoweye ka hëhar na ñgwas ñgay ada kë zla a dëma ñgwas mekeleñ eye na, kë ge madama. Kë gay manese a ñgwas ñgay kurre eye. ¹² Tadë ñgwas a wuda na zal ñgay sa bay, a zla zal mekeleñ eye dërmak na, kë ge madama.»

Yesu a tëma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma dëba aye na, ndo hay të hël na ha wawa hay a Yesu hërwi ada mâ pa fataya hëlay ada tâ huta ñgama. Ane tuk na, gawla ñgay hay të gatay me a ndo niye hay të hëlay na ha wawa hay aye.

¹⁴ Yesu a ñgatay andza niye na, a yay a gër bay. A ndalay. A gwadatay a gawla ñgay hay: «Gërum tay ha wawa hay tâ yaw ka tëv ga! Kâ hëharum tay hay bay, hërwi Bëy i Mbëlom mavëla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵ Sërum ha na, ndoweye ka tëma Bëy i Mbëlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bëy i Mbëlom bay.»

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a hëlay nate ta nate. A pa fataya ñgama.

Ndo i zlele ta Bëy i Mbëlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

---

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24.

17 Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ta diye na, ndoweye a yaw ka təv ŋgay mahway mahway. A ndisl ka təv ŋgay na, a dəkway gurmets kame ŋgay, a gwaday: «Miter lele eye, na hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

18 Yesu a gwaday: «Ka zelen ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ŋgweŋ. **19** Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye daw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: “Kâ kəd gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, kâ vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak.[†]”»

20 Ndo niye a gwaday: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheye ka paslaweye na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

21 Yesu a ndazl na na, a wuda na haladzay. Tsa na, a gwaday: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nəte. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kâ ŋgənatay suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peŋ bəzay.»

22 Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərev a həbəy. A ye ŋgway ta mevel eye, hərwi zlele ŋgay na, haladzay.

23 Yesu a ŋgatay a ndo niye a ye ŋgway na, a zəba ka gawla ŋgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye. A gwadatay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay.»

24 Gawla ŋgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzədzere. Ane tuk na, Yesu a gwadatay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada

---

[†] **10:19** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

Markus 10:25

liv

Markus 10:32

me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme mâ ye ta bəd i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ a gawla ŋgay hay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwadatay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neŋgeye na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwadatay: «Tsəne! Nəmay anaj, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Sərum ha! Ndoweye kə gər ha gay ŋgay, malamar ŋgay hasləka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, may ŋgay, bəba ŋgay, wawa ŋgay hay, guvah ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ngwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutiye a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye dəretsətseh haladzay dərmak. Aza kame na, ma hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Yesu a da ha məməte ŋgay

Mata 20.17-19; Luka 18.31-34

³² Yesu ta gawla ŋgay hay, tə həl bo, tə lətse hərwi mede a Zerozelem. Anəke na, nəteye ka tsəved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ŋgay niye

hay ta dzədzar. Ndo neheye tə patay bəzay faya ta diye ka bo dziye ta dzədzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ŋgay niye hay kuro gər eye sulo aye abəra mə walan i ndo niye hay kətsah sa. Ka təv niye na, a tsikatay wu nakə ma ta təriye ka gər ŋgay aye.

³³ A gwadatay: «Tsənum, anəke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mə dəma na, neŋ Wawa i Ndo ta vəlateye ga ha a həlay a bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ada a ndo neheye tə dzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye. Ta geneye sariya i məkədə. Ta vəlay ga ha a həlay i ndo neheye tə sər Mbəlom bay aye. ³⁴ Nəteye na, ta ŋgweseŋeye dəla abəra mə gər. Ta tufenjeye slesleb a dəre. Ta ndabiye ga ta mandalaba. Tsa na, ada ta kədiye ga tuk. Aya ane, ma dəba i məhəne mahkar na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i məsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dəba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta həndzəd ka təv ŋgay, tə gwaday: «Bəy Maduweŋ may, a samay na, gamay wu nakə a samay matsətsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nâ ge hərwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbəday faya tə gwaday: «Wu nakə nəmaa tsətsah fakaya aye na, ahəl nakə aza ka ndziye ma bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaâ ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərum wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse

dəretsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme tâ dzəhuš kurom ha a dəretsətseh nakə ta dzəhušiyə ga ha a dəma aye ŋgway daw?»

39 Ta mbədəy faya, tə gwadəy: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadətay: «Andza niye dedek, dəretsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dəretsətseh nakə ta dzəhušiyə ga ha a dəma aye na, ta dzəhušiyə kurom ha a dəma. **40** Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

41 Siye i gawla ŋgay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. **42** Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadətay: «Ka sərum ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. **43** Ane tuk na, mâ ge andza niye mə waləŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə waləŋ kurom a say matəre bagwar eye na, mâ təra ndo i məsler kurom. **44** Ada tađə ndo mə waləŋ kurom a say matəre ndo i me na, mâ təra beke i ndo hay tebiye duh. **45** Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay tâ geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

*Yesu a mbəl ha ndo guluf eye
Mata 20.29-34; Luka 18.35-43*

46 Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Zeriko. Ahəl nakə ti yaw abəra ma gəma niye na, ndo hay haladzay tə patayaw bəzay. Faya ta diye na, tə ndzay a gər a guluf wuray faya ma rəkiye wu mandza eye ka tsakay i tsəved. Məzele ŋgay na, Bartime, andza məgwede wawa i Time. **47** Guluf niye a tsəne tadakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

48 Ndo hay haladzay tə gay me, tə gwaday: «Ka bəbəl mey? Ndza dīkdik!»

Nenjeye na, a səkah ha mawude sa əuh: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədew?»

49 Tsa na, Yesu a lətse, a gwadatay: «Dum zalumenjayaw, mā yaw.»

Ti ye tə zalay a guluf niye, tə gwaday: «Dərev mā ye fakaya abəra bay. Lətse! Dara, faya ta zalakeye.»

50 Tsa na, a lətse hurum, a kal ha peteked i mətasl ŋgay əvez ka dala. A ndapa a mbəlom, tsa na, a ye ka təv i Yesu.

51 Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «A saka nā ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwaday: «Miter, a seŋ na, nā ŋgatay a dəre sa tey.»

52 Tsa na, Yesu a gwaday: «Ka pa mədzal gər yak ka neŋ ta dedek. Do, ka mbəl!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a dəre kwetseh kwetseh lele. A pay bəzay a Yesu.

11

*Yesu a ndisl a Zerozelem
Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19*

1 Anəke na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye bəse ta Zerozelem. Nəteye mə mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədœz aye. Ka mahəmba eye niye na, gəma i Betifadze ta Betani andaya. Mə dəma na, Yesu a slər tay ha gawla ŋgay hay sulo, a gwadatay:
2 «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naħa a dəma na, ka ndzumeye a gər a zunjo wawa eye da məzle ndo maħara eye. Ndəray kə ndza faya dada zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumenj ahaya.
3 Ndəray kə gwadakum: “Ka pəlumeye zunjo eye məge ha mey?” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduwej. Ma ta ma ahaya kananj bəse, ma ndziye bay.”»

4 Tsa na, ti ye a gəma niye. Ti ye naħa a dəma na, tə huta zunjo niye wawa aye maħara eye ma bəra ka məged, ka tsakay i tsəved. Tsa na, tə pəla ha zunjo niye. **5** Mə dəma na, ndo hay andaya mandza eye. Tə gwadatay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pəlumeye zunjo eye məge ha mey?»

6 Tsa na, ta mbədatay faya andza nakə Yesu a tsikatay naħa aye. Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, tə gər tay ha. Tsa na, ti ye ha zunjo niye. **7** Ti ye ahaya zunjo niye a Yesu na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zunjo niye. **8** Ndo hay haladzay ta fətəl peteked tay hay ka tsəved. Siye hay tə pa hawal i gərdaf neheye tə dəsaw ma guvah hay aye hərwi mədəslay ha gər a Yesu dərmak. **9** Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadakway a Mbəlom! Mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyewe耶 tə məzele i Bəy Maduwej aye! **10** Mbəlom mā pa ŋgama ka bəy i bəba kway

Davit! Zambaðakway a Mbəlom, neñgeye nakə mə mbəlom aye!»

*Yesu a vəlay mezeleme a gərdafi gurov
Mata 21.18-19*

¹¹ Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti ye ta gawla ŋgay hay a gəma i Betani. Ti ye a dəma na, hərwi mazlambar pat faya ma dəfiye.

¹² Tədəe eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse abəra ma gəma i Betani, tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ŋgatay na ha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zəbaw faya. A gwad: «Ingedhay na hutiye hohway ŋgay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkuppa slambah dekdek bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl ŋgay məwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mā nda hohway yak dəda sa bay!» Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsəne.

*Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom
Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22*

¹⁵ Ma dəba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambəde ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha

ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom.
17 A datay ha lele, a gwadatay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyə a gay ga na, gay i maduwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.”* Ane tuk na, nəkurom ka tərum ha lar i məkal hay na, kəkay?†»

18 Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuda bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu.

19 Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

*Məpe mədzal gər ka Yesu tə maduwule me
Mata 21.20-22*

20 Tədəe eye pərik i mekedəe na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a dərizl i gərdaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərdaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. **21** Piyer a ŋgatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərdaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwaday a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərdaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

22 Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Gərumay ha mədzal gər kurom a Mbəlom! **23** Sərum ha lele, ndoweye kə gwaday a mahəmba nakay: “Lətse abəra kanaŋ, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzal gər nəte na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mā sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. **24** Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ka duwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na,

---

* **11:17** Ezay 56.7. † **11:17** Zeremi 7.11.

dzalum ha na, ɓa ka hutum tsiy. Mbəlom ma vəlakumeye. ²⁵ Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta duwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərmak. [²⁶ Tađə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərmak.]»

Gədañ i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bag-war hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzəngawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. ²⁸ Ti ye naħa na, ta tsatsah faya, tə gwaday: «Ka ge wu neheye na, ta gədañ waray? Maa vəlaka gədañ eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nej dərmak na tsətsahiye fakuma matsatsehe nətə, tađə ka mbədumenjew faya na, na ge wu neheye ta gədañ waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhuße ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudu ndo hay daw? Mbədumenjew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walañ tay, tə gwad: «Ka mbədakweye faya na, kəkay? Tađə ka gwadakwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadakweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbədakweye faya məgwede maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye

təta bay.» Tə tsik təta bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedek Yuhana na, ndo mədə ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbədəy faya a Yesu, tə gwadəy: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadatay: «Neñ bəbabay na ge wu neheye ta gədanj i way na, na tsikakumeye bay.»

12

*Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nətəye
sewed eye hay aye*

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Ndoweye a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərdaf haladzay. Dərizl i gərdaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwađ hərwi maditse a dəma hohway i dərizl i gərdaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malembedə guvah ńgay niye na, a həl ndo i məfəte hay ada tâ fətay na. Bo ńgay aye a ye a tsekene.

² «Həlay i manğale hohway i dərizl i gərdaf niye hay kə sla. A slər ndo nətə mə walanj i ndo i məsler ńgay hay hərwi ada tâ vəlayaw faya abəra i ńgay.

³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye nahə na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə ndəba na ada ta həhara ahaya həlay kəriye. ⁴ Ndo i guvah a ńgatay andza niye na, a slər ndo neñged. A ye nahə na, kurah tə wuya faya məkəde na. Tə kəd na ka gər, tə tsadəy pəleslesle. ⁵ Ndo i guvah niye a zla ndo i məsler ńgay mamahkar eye, a slər na sa. Neñgeye na, tə kəd na mədahañ eye. Ndo i guvah

niye a slər ndo wal wal sa. Tə ge tay ha andza niye dərmak. Siye hay tə ndaba tay ha, siye tə kəd tay mədahanj eye hay.

6 «Anəke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ŋgay nəte nakə a wuda na haladzay aye. A slər na wawa ŋgay niye nəte aye. Hərwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rəhay ha gər, ta geye wuray bay.”

7 «Wawa niye a ye. Tə ŋgatay na, tə gwad mə walanj tay: “Aya! Anan magedze ŋgay nakə ma ta ndiyen a guvah ŋgay aye, ki yaw! Takwa, kəsfakwa na, ada guvah nakay ma mətsakweye a nəkway!” **8** Tsa na, ti ye faya, tə gəs na. Tə kəd na. Tə kal ha mədahanj eye dərenj abəra ma guvah niye.»

9 Tsa na, Yesu a tsətsah fataya a gwadatay: «Ndo i guvah ma giye anəke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweyle na, ma gəsiye tay ha ndo niye hay, ma kədiye tay ha. Ada ma həliye a dəma ndo mekeleñ eye hay. **10** Ka dzangum bazlam nakay mə Derewel i Mbəlom bədaw? Mə dəma mawatsa eye na, a gwad:

“Kwar nakə ndo madəzle gay hay tə kal ha aye na,
maa təra kwar lele eye a ze siye kwar hay na,
neŋgeye duh.

11 Maa gwad kwar niye mā təra kwar nakə lele eye hərwi madəzle gay na, Mbəlom.

Niye na, məsler i Mbəlom hərwi kway.*”»

12 Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nəteye. Tsa na, ta pəla tsəved məgəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay hərwi ta dzədzar ma ta ndalateye a ndo hay.

---

* **12:11** Dəmes hay 118.22-23.

*Məvəlay dzəŋgal a bəy i Roma
Mata 22.15-22; Luka 20.20-26*

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ŋgal mə walaŋ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu hərwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwaday: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbəlom aye. Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzəŋgal a bəy i Roma tsukudu kə vəl tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukudu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadatay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenjew kwar i suloy təday, a sen mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nəte. Tə vəlay.
A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadatay: «Mandzəkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwadatay: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ŋgay.»

¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Aya! Wu i bəy i Roma na, vəlumay ha a bəy i Roma ŋgway. Wu i Mbəlom na, vəlumay ha a Mbəlom ŋgway.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay hərbaňəkka.

*Mələtsew abəra ma mədahanj
Mata 22.23-33; Luka 20.27-40*

¹⁸ Ma dəba eye na, Saduke hay ti ye ka təv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, nəteye tə dzala ha tə

gwad: «Ka mət na, mələtsew abəra ma mədahanj andaya sa bay.» ¹⁹ Ti ye ta tsətsah ka Yesu, tə gwaday: «Miter, bazlam nakə Musa a watsamay a bazlam i Mbəlom mapala eye na, anaŋ. A gwad: “Tadə ndo a mət a gər ha ŋgwas ŋgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a mət aye bədaw? Ma zliye na, hərwi ada hulfe i ndo niye a mət aye mā dze bay.”[†]

²⁰ Aya andaya ahəl niye ndo ta malamar ŋgay hay tasəla. Malamar tay bagwar eye a zla dahəlay. A zla dahəlay na, a mət. A mət na, ta wa ta dahəlay ŋgay niye a zla aye bay. ²¹ Məmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. Tsa na, a mət ze məwe wawa ta ŋgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye dərmak. ²² Nəteye niye tasəla tə zla ŋgwas niye na, tə mət tebiye. Ndəray nəte mə walaŋ tay ta wa wawa ta ŋgwas niye bay. Ma dəba eye nəteye niye tebiye tə mət na, ŋgwas a mət dərmak. ²³ Pat nakə aza ndo hay ta lətseweye abəra ma mədahanj aye na, ŋgwas niye ma mətseye na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ŋgwas!»

²⁴ Yesu a mbədətatay faya, a gwadatay: «Andza niye bay. Kâ vumay gər a mədzal gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərum wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərum gədaŋ i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahanj aye na, hasləka hay ta ŋgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew

---

† **12:19** Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10.

abəra ma mədahanj aye na, ka dzaŋgum dada mə dərewel i Musa təbədew? A da ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwadəy a Musa: “Neŋ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.”[‡] 27 Mbəlom na, neŋgeye Mbəlom i mədahanj hay bay, neŋgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadum mələtsew abəra ma mədahanj andaya bay aye.»

Bazlam mapala eye bagwar eye

Mata 22.34-40; Luka 10.25-28

28 Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzəŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərmak, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ŋgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwadəy: «Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

29 Yesu a gwadəy: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, anaŋ: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduwenj Mbəlom kway na, neŋgeye Bəy Maduwenj nəte ŋgwenj.”³⁰ Wuda Bəy Maduwenj Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədanj yak peteh.»³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anaŋ sa: “Wuda ndo i məged yak dərmak andza ka wuda na gər yak.”^{*} Bazlam i Mbəlom

---

‡ 12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16. § 12:30 Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * 12:31 Levitik 19.18.

mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwaday a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduwen na, neŋgeye Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mâ wuda Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mâ wuda ndo i məged ŋgay dərmak andza a wuda na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaw a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbəday faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom..»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

Kəriste na, Wawa i Davit daw?

Mata 22.41-46; Luka 20.41-44

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadatay: «Ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay? ³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədaŋja eye, a gwad:

“Bəy Maduwen Mbəlom a gwaday a Bəy Maduwen ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo məne dəre yak hay a hudi sik yak aye.†”

---

† **12:36** Dəmes hay 110.1.

37 «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduwenj” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

38 Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anaŋ. A gwadatay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wuda mahəhele na, ta rəkwat eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay tə tsikatay me ta mədəslatay ha gər. **39** Kwa mə gay i maduwule me na, ta pəlawə i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgataleye lele. Mə magurlom, ta wuda na, təv məndze ŋgwalak eye. **40** Wu nakə tə vəlawatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə duwulawa me na, vədvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tə gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ŋgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

41 Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay.

42 Madakway i ŋgwas wuray mətawak eye a ye naħa dərmak. A ye naħa a pa a dəma kobo sulo.

Kobo ŋgay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a ŋgatay a madakway i ŋgwas niye na, a zalatay a gawla ŋgay, a gwadatay: «Sərum ha, madakway i ŋgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neŋgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeleŋ eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ŋgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte mə walaŋ i gawla hay a gwadatay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Zəba gay nakay na, ka ŋgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ŋged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ngodgor i mandəve i məndzibəra

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədəez aye. A ye na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aŋdəre tsa bəna ndo hay tebiye bay.

⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday?

Ada ŋgodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndəray mā səpat kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neŋ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vəram bəse tə nəkurom kwa neheye dərenj tə nəkurom aye na, kâ dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoŋ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁸ Slala ŋged ta giye vəram ta slala neŋged, bəy ta bəy ta giye vəram. Dala ma bəliye ma gəma hay wal wal, ada mandərzlanj ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ŋgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gu-may metsehe a gər lele. Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndabiye kurom ta mandalaba mə gay i mađuwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo məlavə dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedek. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tebiye tâ tsəne Labara Ngwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo məge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzal gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata dakum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədaŋja eye. ¹² Həlay eye ma slaweye na, ndo

hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tâ kəd tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərmak. Wawa hay ta natay dəre a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dəre hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay na ha hus ka mandəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka ŋgatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatongo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə habə ma ndziye faya bay aye. (Ndoweye kə dzaŋga na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta ŋgatay a wu niye na, tâ hway a mahəmba hay. ¹⁵ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway duh. ¹⁶ Ada ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətagay ŋgay məzlaw petked ŋgay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dəretsətseh wene wene eye na, ka gər i ŋgwas neheye tə bo sulo aye ada ka ŋgwas neheye faya ta vəlateye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a Mbəlom, hərwi ada wu neheye mâ ge bo a həlay i mətasl bay. ¹⁹ Hərwi mey na, pat eye niye na, dəretsətseh bagwar eye. Slala i dəretsətseh niye ma ta deyewe eye na, kə ge bo dada bay kwa ka gər nakə Mbəlom a ge məndzibəra aye hus anəke. Ada slala i dəretsətseh niye na, dada ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadə Mbəlom mâ zla həlay eye bəna, ndəray kwa nəte ma təmiye bay. Ane tuk na, a nəkid ha hərwi ndo ŋgay neheye a pala aye.

²¹ «Tadə ndəray kə gwadakum: “Zəbum! Kəriste anaŋ!” kəgəbay “Zəbum! Neŋgeye atay!” na,

kâ təmum bazlam ŋgay bay. ²² Andza niye, ndo masəpete ndo hay ta deyewe ye. Ta gwadiye nəteye na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom, kəgəbay ndo mətəme ha ndo nakə Mbəlom a sləraweye. Nəteye na, ta giye masuwayan̄ hay ada tə wu neheye ma giye hərbəbəkka aye hərwi tadə ma giye bo na, masəpete tay ha ndo neheye Mbəlom a pala aye. ²³ Nəkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abəra kurre.»

*Madayaw i Wawa i Ndo
Mata 24.29-35; Luka 21.25-33*

²⁴ «Ma dəba i dəretsətseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiyə ma dəviye bay. ²⁵ Wurzla hay dərmak ta kutsaweye abəra ka magərmbəlom ada wu neheye gədaŋ eye ka magərmbəlom aye ta bəliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ŋgetenjeye a neŋ Wawa i Ndo na deyewe ye ma pazlay ta gədaŋ haladzay ada ta məzla⁹ eye. ²⁷ Kwayan̄ja ma sləraweye gawla i Mbəlom hay, ta hayay gər a ndo neheye a pala tay ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ŋgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadatay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumatay a gurov ka duda na, ka sərum ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw? ²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ŋgatumatay a wu neheye ta ndislew na, sərum ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyewe ye, neŋ ka məged. ³⁰ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mat zuk bay.

31 Magərbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dada ma dziye bay.»

*Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na,
Mbəlom nəte ŋgweŋ
Mata 24.36-44*

32 «Ma deyewe ye pat waray na, ndəray kwa nəte a sər bay. Ada ma deyewe ye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nəte ŋgweŋ. **33** Gum metsehe bəna, kâ dzədzarum bay, hərwi ka sərum ma deyewe ye kəday na, ka sərum həlay eye bay. **34** Ma deyewe ye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ŋgay a ndo i məsler ŋgay hay ada tâ gay gər a bədgay ŋgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe məged na, a gwadaf: “Tsəpa na lele, kâ ndzahəra bay.” **35** Nəkurom dərmak andza niye. Ndzum na, tsezlezlenje, hərwi ka sərum ndo i gay ma deyewe ye ta huwa, agəna ta magərhəvad, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedoe, ndəray a sər bay. **36** Agəna ma deyewe ye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. **37** Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərum bay! Ndzum tsezlezlenje!»

14

*Ta pəla tsəved məgəse na Yesu
Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53*

1 A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday

nakə tə zalay peŋ aye na, gədə faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzanĝawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka məgəse Yesu ta məkal hərwi ada tâ kəd na.² Tə gwad mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

*Ngwas wuray a mbəda mal ka Yesu
Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8*

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simoŋ. Ndoweye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ŋgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze hunŋja aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədakw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ngwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutiyə dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye məvəlatay a ndo i mətawak hay bədaw!» Tə may ha mənese haladzay a ŋgwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gərum ha ŋgwas nakay na, səfek. Ka kwasumeye gər a ŋgwas nakay na, hərwi mey? Wu nakə a ge hərwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mətawak hay na, nəteye ka təv kurom huya. Kə sakum məgatay ŋgwalak a mətawak hay na, ka mbumeye faya məgatay kwa kəday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tə nəkurom huya bay. ⁸ Ngwas nakay a geŋ na, wu nakə gədanj

ŋgay a mba faya mäge aye. Neŋgeye na, kə lah mambəde ka bo ga mal nakə habē ta giye fagaya pat nakə ta piye ga a bəd aye. ⁹ Neŋ faya na gwadakumeye, sərum ha: Kwa a ŋgay ta diye ha Labara Ngwalak eye ka məndzibəra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hərwi wu nakə a ge aye. Ndo hay ta mətsiye ha gər bay.»

Yudas a ge dafka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nəte mə walanj i gawla i Yesu niye hay kuro gər eye sulo aye, a ye ka təv i bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye. Məzele ŋgay na, Yudas Iskariyot. A ye hərwi a say mäge daf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə tsəne labara nakə a tsikatay aye na, a yatay a gər haladzay. Tsa na, tə gwaday: «Nəmaa vəlakeye dala.» Yudas a maw abəra ka təv tay na, a yaw a pəla wewer ada həlay nakə lele eye hərwi mäge daf ka Yesu aye.

Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ŋgay hay

*Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30;
1 Korin̄te hay 11.23-25*

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gədē faya bay aye na, tə kədawa təbən̄ hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwaday a Yesu: «A saka nəmaâ ye mata daka daf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ŋgay hay sulo ka me, a gwadatay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ŋgatumay na, pumay

bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərmak ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadumay: “Miter a gwadaka: Gay nakə nəmaa ndiyə mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?” ¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dakumeye faya ka gay nakə ka gər i gay nənged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gakweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla ŋgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naħa na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiyə wu mənday aye na, Yesu a gwadatay: «Neŋ faya na gwadakumeye: Sərum ha na, ndo nəte mə walaŋ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwaday: «Neŋ daw? Neŋ daw?»

²⁰ Yesu a mbədətatay faya a gwadatay: «Ndo nəte mə walaŋ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye. ²¹ Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meeneŋ tâ wa na bay.»

22 Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay na ha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum. Nakay na, bo ga.» **23** A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay na ha sisœ a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. **24** Yesu a gwadatay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bariye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. **25** Nej faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

26 Ma dəba eye, ta zambaday a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetədœz.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

27 Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Nəkurom neheye tebiye ka gərumeye ga ha, ka hwayumeye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təbaŋ hay ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.”» **28** Yesu a gwadatay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahanj na, na həbiye kurom ma Galile.»

29 Piyer neŋgeye na, a gwaday: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na, na gəriye kar ha bay.»

30 Tsa na, Yesu a mbəday faya a Piyer a gwaday: «Neŋ faya na gwadakeye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

---

* **14:27** Zakari 13.7.

³¹ Piyer a mbəday faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dada bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərmak.

*Nəteye ka Mahəmba i Tetədəez
Mata 26.36-46; Luka 22.39-46*

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Ndzum kanaŋ! Neŋ na, na diye na ta duwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nəteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzədzar haladzay. ³⁴ A gwadatay: «Dərev ga na, kə rah tə dəretsətseh i mədaħaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ tsezlezlenjne!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə hud. A duwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dəretsətseh nakay mā ye fagaya abəra vuw tey.» ³⁶ A gwad: «*Abba, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.*»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwaday: «Simon, ka ndzahəra dəw? Nəkar na, ka mba faya məndze tə dəre kwa bəre nəte təbədəw? ³⁸ Ndzum tə dəre tsezlezlenjne ada duwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dədum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfəre na, a say məge wu lele eye, ane tuk na,

gədaŋ kurom andaya məsəmay naħa a masəpete i Fakalaw bay.»

39 Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata duwule me. A ye naħa a tsik na, bazlam ḥgay neheye a tsik kurre aye. **40** Tsa na, a maw ka təv i gawla ḥgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dəre kwa tsekwenj bay tebiye. Ta pədeke abəra ka məndzehəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata duwule me sa.

41 A maw mamahkar eye na, a gwadatay: «Huya faya ka ndzahərumeye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neñ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. **42** Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya daf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

43 Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslanj Yudas neñgeye nakə nəte mə walaj i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naħa. Ti ye naħa ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naħa na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzangawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. **44** Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye 6a kə dətay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neñgeye! Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

45 Yudas a ndisl naha na, a həndzəd kwayanŋja ka təv i Yesu, a gwaday: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. **46** Ndo niye hay tə ŋgatay andza niye na, kwayanŋja tə gəs na Yesu.

47 Ka təv niye ndo nəte mə walaŋ tay, pəkat a ŋgwadaw maslalam ŋgay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. **48** Yesu a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? **49** Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsum ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mâ ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

50 Tə gəs na Yesu na, gawla ŋgay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. **51** Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəŋgal na Yesu. Ka bo ŋgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, **52** a gər ha gwedere ŋgay ŋgudek, a hway ŋgway bo kəriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

53 Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye. Mə dəma na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom tebiye, madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tebiye nəteye mahaya gər eye.

54 Piyer neŋgeye na, a zəŋgal naha Yesu dərenj ma dəba. A ye naha a fələkwa a dalamətagay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye. Mə dəma na,

a ndza ka təv i ndo niye hay faya ta tsəpiye məged aye. A ye naha a ndza ka ako ka təv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pəla ndo hay hərwi maraw faya me hərwi məgay sariya i məkəde na. Ane tuk na, ta huta faya mənese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ŋgay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekeleñ aye hay tə lətse, ta raw me ka Yesu, tə gwad: ⁵⁸ «Nəmaa tsəne faya abəra a gwad: “Na mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom nakay ndo hay ta dəzl eye ada ma məhəne mahkar na, na dəzliye a dəma mekeleñ nakə tə həlay i ndo zezen bay aye.”» ⁵⁹ Kwa tə tsik andza niye bəbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a lətse tsəkwad kame i ndo hay. A tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Ka mbədatay faya a ndo neheye təbədew? Tə tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbədatay faya bay. Kə tsikatay faya kwa tsekweñ bay tebiye.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye a tsətsah faya sa: «Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom nakə nəmay faya nəmaa zambadeye daw?»

⁶² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Neñ na, neñgeye. Ma dazlay anəke, ka ŋgatumerjeye a neñ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neñgeye nakə gədan eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumerjeye sa na, ma magərbəlom na deyewe耶 ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋjurada ha peteked ŋgay. Tsa na, a gwad: «Ka pəlakweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsənum wu nakə a tsik aye bədaw? A tsalay ka gər a Mbəlom. Niye na, ka dzalum na, kəkay?» Ndo niye hay tebiye tə gay sariya i məkəde na.

⁶⁵ Kwayanja siye i ndo mekelen eye hay tə wuya faya kurah. Ta tufay slesleb a dəre. Tə mbuzay na dəre ada tə kəd na. Tə gwaday: «Nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tə vəlatay ha a həlay a ndo matsəpe gay i bəy i ndo məvəlaway a Mbəlom. Nəteye tə gəs na ada tə fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, neŋgeye andaya huya ma dalamətagay ka dala. Ngwas nakə a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a ye naha a ndzay a gər a Piyer. ⁶⁷ A ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya ndzuzle, a gwaday: «Nəkar dərmak na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad bədə?»

⁶⁸ Piyer a tsəne na, a gwaday a ŋgwas niye: «A'ay! Na sər wu nakə a saka mətsike aye bay. Na sər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abəra ma dalamətagay. A ye a lətse sləp ka həlay i məged madayaw abəra. [Kwayanja dzagulok a zlaha.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i məged na, ŋgwas niye kə ŋgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ŋgay nakə a tsikay a Piyer kame i

ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

70 Piyer a tsəne na, a gwad: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekwenj na, ndo neheye ka təv eye niye tə gwaday sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

71 Piyer a mbada a gwad: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dəretsətseh.»

72 Kwayanŋa dzagulok a zlaha masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwaday: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, 6a ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

1 Pərik i mekedoe, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay məge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vəlay ha a Pilat.

2 Pilat, neŋgeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwaday: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwadəy: «Nəkar na, ka mbədə faya bay na, kəkay? Ka tsəne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbədew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndœ mambəday faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

⁶ Ka məve, ta giye magurlom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i daŋgay nəte. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahəl niye na, ndoweye andaya tə zalay Barabas, neŋgeye ma daŋgay. Neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nay dəre a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəd' ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naħħa a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbədatay faya a gwadətay: «A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?» ¹⁰ Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gəsay naħħa Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye, nəteye duh na, tə vəlatay gədaŋ a ndo hay ada məgwadəy a Pilat mā gəratay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwadətay a ndo hay sa: «A sakum nā ge ha ta ndo nakay ka zalumay bəy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbədəy faya tə mawude, tə gwadəy: «Dar na ka mayako mazləlmbaða eye!»

14 Pilat a tsətsah fataya, a gwadatay: «Neŋgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədaŋ, tə gwad: «Dar na ka mayako mazləlmbada eye!»

15 Pilat a say məŋgwasatay ha dərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaňa na ta mandalaba, a vəlatay ha a sidzew hay hərwi ada tâ ye tâ dar na ka mayako mazləlmbada eye.

*Tə gay sariya a Yesu i məkəde
Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3*

16 Sidzew hay ti ye ha Yesu a hud i gay i ŋgomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye dərmak. **17** Mə dəma na, ta tsəkw faya abəra peteked ŋgay hay. Tə zla peteked ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə dəsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a gər a Yesu andza dzagwa i bəy. **18** Tsa na, ta dazlay mətsikay me. Tə gwaday: «Zay daw? A nəkar bəy i Yahuda hay!» **19** Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka gər ta sakwal. Ta tufay slesleb a dəre. Ta dəkway gurmets kame ŋgay hərwi mətsikay me andza bəy.

20 Ta ndəv ha məŋgwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked ŋgay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

21 Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazləlmbada eye na, pəslan ndo wu-ray məzele ŋgay Simon. Neŋgeye na, ndo i Siren, neŋgeye bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Neŋgeye faya

ma diye ta təv niye. Neñgeye a maw abəra mə pesl. Sidzew hay tə ñgatay na, tə gay kutoŋ ka məzle mayako mazləlmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

22 Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: Təv i mətasl i gər. **23** Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvəlay guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məsəe.

24 Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked ñgay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?

25 Ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, ta mekedoe ta bəre tsid. **26** Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd' na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anaŋ: «Neñgeye na, bəy i Yahuda hay.»

27 Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləlmbada eye ka tsakay i Yesu dərmak. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənday, neñged tə həlay i gula. [**28** Anaŋ andza nakay wu nakə bazlam i Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Neñgeye na, tə pasla na a walaŋ i ndo i sewed hay.* »]

29 Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawha ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətsaday pəleslesle. Tə gwaday: «Hey! Nəkar həbe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad'ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, məñgay tuk? **30** Nəkar təma ha bo yak aye tey!

---

* **15:28** Ezay 53.12.

Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləlmbada eye!»

31 Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ŋgwasa ka Yesu andza niye dərmak. Tə tsik mə walaj tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? **32** Kəriste, Bəy i Israyel hay mā mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye anəke! Tađə nəmaa ŋgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka neŋgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərmak.

Məməte i Yesu

Mata 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

33 Magərhəpat a ge na, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. **34** Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kələrra, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?[†]»

35 Siye i ndo neheye ka təv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaleye a Eliya!»

36 Tsa na, ndo nətə mə walaj tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada mā dəvətse abəra mə dəma wu niye. Ndoweye niye a gwad: «Ngatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyweweye mambəzla ahaya daw?»

[†] **15:34** Dəmes hay 22.2.

37 Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrra. Tsa na, a mət.

38 A mət na, kwayanja peteked nakə a ŋəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsajna kwa abəra mə gəma hus ka dala.

39 Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋatay. Tsa na, a gwad: «Ta deſek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

40 Ngwas wuray hay andaya ka təv eye niye dərmak. Nəteye dərenj faya ta zəbiye nahā faya. Mə walaŋ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes.

41 Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neŋgeye ka dala i Galile aye. Ka təv eye niye na, siye i ŋgas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

42 Huwa 6a ka mbərəm məge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwedə pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. **43** Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Neŋgeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, neŋgeye nəte mə walaŋ i bagwar i ndo məge sariya dərmak. Neŋgeye dərmak faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərev ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahanj i Yesu. **44** Pilat a tsəne 6a Yesu kə mət na, a gay wadəŋ wadəŋ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwaday: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay

daw?» **45** Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbəday faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahanj i Yesu. **46** Yusufa a ye a səkəmaw rəkwat. A səkəmaw na, a maw a mbəzla ahaya mədahanj i Yesu abəra ka mayako mazləlməbadə eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahanj a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseh ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəŋgalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

47 Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

1 Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəm mal huŋja eye, hərwi a satay məwetse ka mədahanj i Yesu.

2 Pat i luma i sidzew i mekedcə ŋgwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye tərdassa. **3** Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaj tay, tə gwad: «Mata bədəŋgalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» **4** Tə ndisl naha na, ta zəba dəre. Ta zəba dəre na, tə ŋgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, 6a mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

5 Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ŋgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndoweye niye na, tə peteked

kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Ngwas niye hay tə ŋgatay andza niye ta dzədzar slab slab.

⁶ Ane tuk na, a gwađatay: «Kâ dzədzarum bay. Faya ka pəlumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mazləlmbada eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə mbəlaw abəra ma mədahanj. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anaŋ. ⁷ Dum anəke ta tsikumatay faya a gawla ŋgay hay ada kâ dumay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə dəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dərenj abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekweŋ bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

*Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay
Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana
20.11-23; Məsler hay 1.6-8*

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedœ na, Yesu a lətsew abəra ma mədahanj. A lətsew na, a bəzay ha bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ŋgwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi mədahanj i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadatay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahanj, neŋ na, na ŋgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam ŋgay niye a tsikatay aye bay.

12 Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ŋgay wal a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. **13** Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ŋgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatat na bay ŋgway huya.

14 Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiyə daf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadatay: «Nəmaa ŋgatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahanj» aye na, ta dzala ha bay. **15** Tsa na, a gwadatay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ngwalak eye a ndo zezen tebiye ka məndzibəra. **16** Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərev nəte ada ta dzəhuš ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya **17** Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedek na, ma kəkay? Nəteye na, ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. **18** Kwa tadə ta gəs dədçə tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekweñ bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

*Yesu a tsal a Mbəlom
Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11*

19 Yesu Bəy Maduweñ a tsikatay andza niye na, a tsal ŋgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay

i mənday i Mbəlom. [20](#) Gawla ŋgay hay dərmak ti ye mata da ha bazlam ŋgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ŋgay. Bəy Maduwenj a dzənawa tay ha ada a vəlawatay gədanj ka məge wu neheye a ge masuwayaŋ aye. Maa da ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədanj i Yesu na, masuwayaŋ nakə tə gawa aye.

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec